

Şanlı zəfər tariximiz

**Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin 75 illiyinə
həsr olunmuş metodik vəsait**

Respublikanın kütləvi və ixtisaslaşdırılmış kitabxanaları, Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemləri üçün metodik vəsait

BAKI - 2020

Tərtibçi:

L.Əhmədova

Redaktor:

K.M.Tahirov,

professor,

Əməkdar mədəniyyət işçisi

Şanlı zəfər tariximiz : Böyük Vətən müharibəsində
Qələbənin 75 illiyinə həsr olunmuş metodik vəsait /tərt. ed.
L.Əhmədova; red. K.Tahirov; - Bakı, 2020.- 32 s.

© Azərbaycan Milli Kitabxanası, 2020

XX əsrin ən dəhşətli səhifələri olan İkinci dünya müharibəsi və Böyük Vətən müharibəsi bizim üçün çoxlu qurbanlarla başa çatdı. Amma eyni zamanda, bu müharibə dünyada misli görünməmiş qələbə ilə başa çatdı və alman faşizminə qarşı müharibəyə qalxmış xalqlar, ordular 1945-ci ildə tarixi bir qələbə çaldılar. Zaman keçdikcə, illər ötdükcə bu qələbənin mənası, mahiyyəti və tarixi əhəmiyyəti daha da aydın olur, bütün dünya üçün daha da açılır.

Heydər Əliyev,
Azərbaycan xalqının ümummilli lideri

Tərtibçidən

1941-1945-ci illər. O qanlı-qadalı illər bir tarix kimi kitablarda, daş heykəllərdə, yaddaşlarda yaşayacaq, əsrlərdən-əsrlərə, nəsillərdən-nəsillərə bir salnamə kimi yadigar qalacaqdır.

75 il bundan öncə qəhrəman oğullarımızın şanlı qələbəsi ilə tarixə qovuşan Böyük Vətən müharibəsində on minlərlə azərbaycanlı silaha sarılıb faşist Almaniyasına qarşı müharibədə vətənlərini qorumuşlar, böyük rəşadət göstərmişlər.

Təqdim olunan vəsaitdə Böyük Vətən müharibəsicəbhələrində qəhrəman vətən övladlarının göstərdiyi qəhrəmanlıqlar haqqında və bununla əlaqədar kitabxanalarda Qələbənin 75-ci ildönümü ilə bağlı tədbirlərin keçirilməsinə dair metodik tövsiyələr verilmişdir. Əlavələr bölməsində isə tarixi qələbəmizə öz şücaiyətləri ilə böyük töhfələr verən və “Sofet İttifaqı Qəhrəmanı” adına layiq görülən Azərbaycan xalqının cəsur övladlarının siyahısı təqdim olunmuşdur.

Nəşrlə bağlı rəy və təkliflərini Milli Kitabxanaya ünvanlayan mütəxəssis və oxuculara əvvəlcədən öz minnətdarlığımızı bildiririk.

Ünvan: AZ-1000 Bakı şəh., Xaqani küç. 57

E-mail: metodik@mail.ru

URL: www.anl.az

Giriş

Almaniya və İtaliyada yaranmış faşizm nəinki, bu ölkələrin özünü, hətta bütün dünyanı təhlükə altına almışdı. Bəşəriyyət üçün ən ağır və dəhşətli dövr olan İkinci Dünyamüharibəsi və Böyük Vətən müharibəsi illərində Azərbaycan sovet ordusunun sarsılmaz cəbhəxanasına çevrilmişdir. Bu çətin və ağır günlərdə xalqımız həm ön cəbhədə, həm də arxa cəbhədə əsl qəhrəmanlıq və igidlik nümayiş etdirmişdir.

Böyük çətinliklərə baxmayaraq, neftçilərimiz fədakarcasına çalışaraq cəbhəni və sənəyemizi yanacaq təminatı ilə təmin etmişlər. Akademik Yusif Məmmədəliyevin rəhbərliyi ilə hava flotu (aviasiya) benzini almaq üçün yeni texnologiya yaradılmışdır. 1941-ci ildə neftçilərimizin gərgin əməyi nəticəsində Azərbaycanın tarixində ən çox neft (23,5 milyon ton) istehsal olunmuşdu ki, bu da keçmiş SSRİ-də istehsal olunan neftin 71,4 faizini təşkil etmişdir. Ümumiyyətlə, müharibə illərində Sovet İttifaqının sərf etdiyi neftin 70 faizindən çoxu, benzinin 80 faizi, motor yağlarının isə 90 faizi Azərbaycanın payına düşüb. Qətiyyətlə demək olar ki, faşizm üzərində qələbənin qazanılmasında Bakı nefti əsas amillərdən biri olmuşdur.

Qısa bir müddətdə respublikamızda 87 qırıcı təyyarə batalyonu, 1124 özünümüdafiə dəstələri təşkil olunmuş, 600 mindən çox oğul və qızlarımız cəbhəyə yollanmışdılar. Onlardan əksəriyyəti geri dönməmiş, bir qismi itkin düşmüş və yaxud həlak olmuşdur.

Müharibə illərində yaradılan 77-ci, 223-cü, 402-ci, 416-cı diviziyalar şərəfli döyüş yolu keçərək Azərbaycan xalqının və İkinci Dünya müharibəsi tarixinə qızıl hərflərlə daxil olmuşlar. Müharibənin elə ilk dəqiqələrində faşist qoşunlarının basqınına məruz qalmış əfsanəvi Brest qalasının müdafiəsində 40 nəfərdən çox həmyerlimiz iştirak etmişdir. Brestlə

yanaşı, Moskva, Leninqrad, Odessa, Sevastapol, Kiyev, Stalinqrad ətrafında gedən döyüşlərdə, həmçinin, Polşa, Çexoslovakiya, Yuqoslaviya və digər ölkələrin azad olunmasında həmyerlilərimiz çox böyük şücaətlər göstərmişlər. 130-a yaxın həmyerlimiz “Sovet İttifaqı Qəhrəmanı” adına layiq görülmüş, 30 nəfər “Şərəf ordeni” ilə təltif olunmuş, 170 min Azərbaycan əsgər və zabiti SSRİ-nin müxtəlif orden və medalları ilə təltif edilmişdir. O dövrdə iki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı olmuş Həzi Aslanov, Sovet İttifaqı Qəhrəmanları İsrəfil Məmmədov, Adil Quliyev, Ziya Bünyadov, Gəray Əsədov, Məlik Məhərrəmov, Mehdi Hüseynzadə, generallar Mahmud Əbilov, Akim Abbasov, Tərlan Əliyərbəyov, qızlarımızdan - Şövkət Səlimova, Ziba Qəniyeva, Züleyxa Seyidməmmədova, Leyla Məmmədbəyova və başqaları öz qəhrəmanlıqları ilə xalqımızın şərəfli tarixinə yeni səhifələr yazmışlar. Bir sözlə Böyük Vətən müharibəsində əldə edilən qələbə Azərbaycan xalqının fədakar, qəhrəman, cəsəratli olmasını bir daha bütün dünyaya sübut etmişdir.

Ölkəmizdə Böyük Vətən müharibəsi iştirakçılarının göstərdikləri şücaətə, arxa cəbhədəkilərin fədakarlığına layiqli qiymət məhz ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdırdından sonra verilmişdi. Beləki, Ümummilli lider tərəfindən imzalanan Sərəncamla **“9 May. Qələbə günü”** ölkəmizdə bayramlar sırasına daxil edilmişdi. Heydər Əliyev tərəfindən imzalanan 1994-cü il tarixli **“Veteranlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə** müharibə, əmək, silahlı qüvvələr, daxili işlər və milli təhlükəsizlik orqanları veteranlarının statusu müəyyənləşdirilmişdir. Qanunun qüvvəyə minməsi ilə bağlı Ulu öndər Heydər Əliyev demişdi: **“...Azərbaycanın bütün ictimaiyyəti, bütün Azərbaycan xalqı bilməlidir ki, İkinci Dünya müharibəsinin, Böyük Vətən müharibəsinin veteranları bizim ən əziz, ən mötəbər insanlarımızdır. Onlara qayğı göstərmək, hörmət etmək, onların bütün**

problemlərini həll etmək bizim dövlətin və hər bir dövlət orqanının, hər bir namuslu Azərbaycan vətəndaşının borcudur”.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev dəmüharibə veteranlarına qayğının artırılması, onların sosial müdafiəsini daha da möhkəmləndirilməsi ilə bağlı mütamadi Sərəncamlar imzalayır. Ölkə başçısı hər il İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarına, müharibədə həlak olan və ya sonralar vəfat etmiş döyüşçülərin dul arvadlarına, həmin dövrdə arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallarla təltif edilmiş şəxslərə, döyüş cəbhələrinin arxa hüdüdləri, yaxud döyüşən donanmaların əməliyyat zonaları daxilində ordunun və donanmanın mənafeyi üçün tapşırıqları yerinə yetirmiş xüsusi birləşmələrin işçilərinə və digərlərinə birdəfəlik maddi yardımlar göstərilməsi ilə bağlı Sərəncamlar imzalayır.

Ölkə prezidenti bu ildə, 2020-ci il aprel ayının 24-də ***“1941-1945-ci illərdə İkinci Dünya müharibəsində iştirak etmiş şəxslərə, həlak olmuş və ya sonralar vəfat etmiş döyüşçülərin dul arvadlarına, arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallarla təltif edilmiş şəxslərə birdəfəlik maddi yardım verilməsi haqqında”***Sərəncam imzalayıb.

Bütün bunlar isə bir daha təstiqləyir ki, Böyük Vətən müharibəsi veteranlarına hərtərəfli qayğı və diqqət ölkəmizdə hər zaman dövlət siyasətinin başlıca prioritetlərindən biri olaraq qalmaqdadır.

Kitabxanalarda Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin 75illiyinə həsr olunmuş tədbirlərin təşkili

Böyük Vətən müharibəsində tarixi Qələbənin 75-ci ildönümü ilə bağlı kitabxanalarda bir sıra tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsəduyğundur. Buraya ənənəvi və virtual kitab sərgiləri, yeni kitabların onlayn təqdimatı, onlayn icmal, virtual elmi-praktik konfranslar, maarifləndirici tədbirlərin keçirilməsi, elektron resursların, elektron məlumat bazalarının hazırlanması, silsilə məqalələrin dövrü nəşrlərdə dərc edilməsi, internet saytlarında və digər sosial şəbəkələrində yerləşdirilməsi, faktların, sənədlərin video görüntülər vasitəsi ilə nümayiş etdirilməsi, virtual ekskursiyaların təşkili, məlumatlandırma və təbliğat xarakterli çap məhsullarının (buklet, vərəqə, flayer, təqvim və s.) nəşri, daycezlərin hazırlanması və digər tədbirləri aid etmək olar. Bir sözlə, çap əsərlərindən və digər informasiya daşıyıcılarından səmərəli istifadə edərək kompleks kitabxana-informasiya, biblioqrafiya xidmətləri göstərmək, ənənəvi və elektron xidmət növlərindən istifadə etməklə bu sahədə görülən işləri həm yerli, həm də beynəlxalq səviyyədə təbliğ etmək başlıca vəzifələrdəndir.

Geniş oxucu kütləsini, xüsusilə də böyüməkdə olan gənc nəsli 1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində qəhrəman oğul və qızlarımızın keçdiyi şərəfli döyüş yolu ilə yaxından tanış etmək məqsədilə həyata keçirilən tədbirlərdən ən başlıcası **kitab fondlarının bu istiqamətdə komplektləşdirilməsi və istifadəçilərə operativ çatdırılmasıdır**. Məlum olduğu kimi, Böyük Vətən müharibəsi haqqında saysız-hesabsız kitablar, monoqrafik əsərlər yazılsa da, bugünkü qələm sahibləri dönmə-dönə bu mövzuya qayıdır, ciddi araşdırmalar aparır, müharibənin indiyə qədər məlum olmayan səhifələrini açıqlayır, yeni-yeni qəhrəmanların

ünvanlarını aşkar edirlər. İstifadəçilərin istər ölkədə, istərsə də ölkədən kənarında çap olunan, xalqımızın həm döyüş meydanlarında, həm də arxa cəbhədə əsl şücaət və əzmkarlığından bəhs edən nəşrlərlə daha yaxından tanış ola bilmələri üçün bu nəşrləri ilk növbədə oxu zallarında və kitabxananın sərgi zalının “Yeni kitablar” bölməsində əyani şəkildənümayiş etdirə bilərsiniz. Nəşrlərinhəmçinin, sosial şəbəkələrdə, kitabxananın saytında, elektron kataloq və elektron kitabxanasında yerləşdirməyiniz də tövsiyə olunur.

Qeyd edək ki, bu istiqamətdə çap olunan nəşrləri onlayn şəkildə istifadəçilərə təqdim etməklə onlarazaman və məkan məhdudluğu olmadan günün istənilən vaxtı mütlia etmələrinə tam şərait yarada bilərsiniz.

Qələbənin 75illiyinə həsr olunmuş elektron məlumat bazasının yaradılması və keçirilən tədbirlər zamanı ondan istifadə edilməsi də məqsədəuyğundur.Məlumat bazasını hazırlayan zamanöz mövcud kitabxana fondlarınız ilə yanaşı, Milli Kitabxana və respublika əhəmiyyətli digər kitabxanaların elektron resurslarından da istifadə edə bilərsiniz.

Nümunə:

Qələbənin 75 illiyinə həsr olunmuş Elektron məlumat bazası

- Rəsmi sənədlər
- Kitablar
- Məqalələr
- Dissertsiyalar
- Elmi əsərlər
- Elektron resurslar
- Böyük Vətən müharibəsi iştirakçıları və onların adlarının əbədiləşdirilməsi:
 - Xatirə kompleksləri

- Ev muzeyləri
 - Abidə, büst və baryefləri
 - Adlarını daşıyan qəsəbə, küçə və meydanlar
 - Fotoqalereya
 - Videoqalereya
 - Filmoqrafiya
- Qeyd edək ki, bölmələrin sayını artırma bilərsiniz.

Qələbənin 75-ci ildönümü ilə bağlı kitabxanalarda **ənənəvi və virtual kitab sərgilərinin hazırlanmasında** tövsiyə olunur. Virtual kitab sərgisini hazırlayan zaman həm kitabxananın fondunda olan sənədlərdən, həm də elektron resurslardan istifadə etmək lazımdır.

Slaydlar şəklində hazırlanan sərgidə Böyük Vətən müharibəsində vuruşan oğullarımızın şücaətindən, arxa cəbhədə çalışan həmvətənlərimizin zəhmətindən bəhs edən əsərlər (Azərbaycan və digər dillərdə), qəzet və jurnal məqalələri, izahlı mətnlər, audiovizual sənədlər, elektron resurslar, sitatlar və s. öz əksini tapa bilər.

Virtual kitab sərgisini hazırlayan zaman qəhrəman oğullarımızın fotosəkillərindən, kitabların üz qabığı, bibliografik təsviri, annotasiyası və əgər mümkünsə, kitabın onlayn versiyasını və ya linkini yerləşdirmək olar.

Nümunə:

**“Tarixin pozulmayan yaddaşı”
Virtual kitab sərgisi**

Slayd 1: Sərgini hazırlayan kitabxananın adı, ünvanı;

Slayd 2:Kitabların şəkilləri, bibliografik təsviri və qısa annotasiyalarının qəhrəmanların fotosəkilləri ilə birgə nümayişi.

Azərbaycan dilində

- *Aliyev, M. Bir ömrün salnaməsi : tarixi-genoloji-tədqiqat /Məzahir Aliyev ; red. N.Cəfərov ;rəssam-dizaynerS.Mustafaoğlu.- Bakı: Print-S, 2017.-172s.*
<http://anl.az/el/emb/QELEBE-75/kitablar/Azərbaycan/542426.pdf>
- *Azərbaycan 1941-1945-ci illər müharibəsində : məqalələr toplusu : qələbənin 60 illiyinə həsr olunur / AMEA, A.Bakıxanov ad. Tarix İn-tu ; elmi red. N.Qədirova, C.Bəhramov (ön söz.), R.Musayev.- Bakı: Elm, 2008.-224 s.*
<http://anl.az/el/emb/QELEBE-75/kitablar/Azərbaycan/2008-2497.pdf>
- *Məktublar - 1941-1945-ci illər müharibəsinin canlı tarixidir : məktublar və sənədlər toplusu /AMEA, A.Bakıxanov ad. Tarix İn-tu;tərt. F.Aslanova, T.Musayeva ; red. C.Bəhramov, N.Qədirova.- Bakı: Elm, 2009.- 327 s*
<http://anl.az/el/emb/QELEBE-75/kitablar/Azərbaycan/Ar2009-2406.pdf>

Rusdilində

- *Азербайджан в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. : сборник : посвящается 70-летию Победы советского народа в Великой Отечественной войне /авт.-сост. Г. Заплетин ; консультант М.Багиров.- Москва, 2015.- 126 с.*
<http://anl.az/el/emb/QELEBE-75/kitablar/Azərbaycan/1-767154.pdf>
- *Гритченко, А. Победа и память:история организации ветеранов Войны, Труда и Воору-*

женных Сил Азербайджанской Республики в документах, очерках, статьях и их общественной деятельности /АлександрГритченко; сост.: Коллектив ветеранской организации Азерб.;ред. Ш.Джафаров; Организация Ветеранов Войны, Труда и Вооруженных Сил Азерб. Респ..- Баку: Вэтэн, 2016.- 636 с
<http://anl.az/el/emb/QELEBE-75/kitablar/Azerbaycan/15813.pdf>

Qeyd edək ki, bu slaydda həmçinin, dövri mətbuat bölməsi yaradıb qəzet və jurnallarda Böyük Vətən Müharibəsindəki qələbəmizlə bağlı məqalələri də yerləşdirmək olar.

Slayd 3:İzahlı mətn

1941-1945-ci illəri əhatə edən və tarixə Böyük Vətən müharibəsi adı ilə daxil olan bu müharibə Azərbaycan xalqından da yan keçməyib. Keçmiş sovet respublikalarından biri kimi, Azərbaycan bu müharibədə həm igid övladları, həm də nefti ilə iştirak etmişdir. Faşizm üzərində qələbənin qazanılmasında Azərbaycan neftçilərinin hünəri danılmazdır. Bakı nefti olmadan qələbəni təsəvvür etmək mümkün deyildi!

Slayd 4: Sitat

Azərbaycan xalqı da İkinci Dünya müharibəsində - Böyük Vətən müharibəsində qurbanlar vermişdir. Böyük Vətən müharibəsinə Azərbaycandan 600 minə qədər insan cəlb olunmuşdu. Onlardan 300 min Azərbaycan vətəndaşı müharibədə həlak olmuş, geriyə dönməmişdir. Azərbaycanın qəhrəman oğulları Böyük Vətən müharibəsində şücaət göstər-

miş, xalqımızın qəhrəmanlıq ənənələrini dünyaya nümayiş etdirmişlər və alman faşizmi üzərində qazanılan qələbədə Azərbaycan xalqının da böyük payı vardır. Biz bu gün - Qələbə günü Böyük Vətən müharibəsində, alman faşizminin qarşısını almaq uğrunda gedən müharibədə həyatlarını qurban vermiş Azərbaycan vətəndaşlarının xatirəsini böyük minnətdarlıq hissi ilə yad edirik.

Heydər Əliyev,
Azərbaycan xalqının ümummilli lideri

Slayd 5: Kitabları oxumaq və ya daha yaxından tanış olmaq üçün kitabxananın ünvanı, elektron resurs varsa, linki, əlaqə telefonları və e-mail ünvanı göstərilir.

Qələbənin 75-ci ildönümü ilə bağlı kitabxanalarda virtual kitab sərgiləri ilə bərabər, müxtəlif illərdə Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin yubileylərinə həsr edilmiş sənədlərin, plakatların, şüarların, həmçinin, fotomaterialların, əşyaların, əsgər məktublarının, orden və medalların virtual sərgisini də hazırlaya bilərsiniz.

Faşizm üzərində Qələbənin 75-ci ildönümü ilə bağlı fəal oxucular, kitabxana könüllüləri ilə birgə müharibə qəhrəmanlarının əziz xatirələrinə həsr olunmuş xatirə komplekslərini, abidələri ziyarət, Sovet İttifaqı Qəhrəmanlarının ev muzeylərinə **virtual ekskursiyada** təşkil edə bilərsiniz. Virtual ekskursiyaların təşkili zamanı fotolar, subtitrlər, eyni zamanda səs yazıları da nəzərə alınmalıdır.

Nümunə üçün İki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, tank qoşunları general mayoru Həzi Aslanovun ev muzeyinə virtual ekskursiya təşkil edək.

**Həzi Aslanovun ev muzeyinə
virtual ekskursiya**

İlk növbədə qəhrəmanın şərəfli və mənalı həyat yolundan, döyüşlərdə göstərdiyi şücaətindən, mərdliyindən ətraflı bəhs edin. Muzeyin yaranma tarixi haqqında qısa məlumat verdikdən sonra isə virtual səyahətə başlaya bilərsiniz.

“İki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülmüş Həzi Aslanovun ev muzeyi 1969-cu il may ayının 9-da Lənkəran şəhərində açılmışdır. Həmin muzey istifadəyə veriləndə 2 otaqdan ibarət olub və sahəsi 35 kvm olub. Muzey açılanda onun ilk direktoru generalın həyat yoldaşı Xavər xanım Aslanova olub. 1983-cü il may ayının 8-də evin yeni ekspozisiya otaqlarının açılışı olub, otaqların sayı 5-dək artırılıb və muzeyin ümumi sahəsi 114,2 kvm-ə çatdırılıb.

1985-ci ildə Həzi Aslanovun ev muzeyi qələbənin 40-illiyi münasibətilə hərbi-vətənpərvərlik sahəsində səmərəli işinə görə SSRİ Mədəniyyət Nazirliyinin diplomuna layiq görüüb. Muzeyə dünyanın bir çox yerlərindən - Amerika, Norveç, Kanada, Fransa, Bolqarıstan, Latviya, Litva, Kuba, Rusiya, Polşa, Türkiyə, Ukrayna və s. ölkələrdən qonaqlar gəlmişdir.

Ev yerli memarlıq üslubunda çiy kərpicdən tikilib. Evin 5 otağı və 1 geniş eyvanı var. 1-ci otaqda generalın anası Nuşafərin xanımın şəxsi əşyaları qorunur. İkinci otaqda qəhrəmanın 1924-40-cı illəri əhatə edən hərbi xidməti əks etdirən eksponatlar, 3-cü otaqda onun Moskvadan Stalinqrada qədər keçdiyi döyüş yolunu əks etdirən eksponatlar, 4-cü otaqda Belarusiyadan Baltıqyanı ölkələrə qədər döyüş yolunu əks etdirən eksponatlar, 5-ci otaqda isə muzeyə verilən hədiyyələr, generalın bir neçə şəxsi əşyası, o cümlədən general forması və sıriqlisi nümayiş olunur.

Muzeydə saxlanılan eksponatların sayı 1970 ədəddir. Bunlardan 290 ədədi eksponatların əslidir, 1680 ədədi isə

elmi-köməkçi eksponatlardır. Burada generalın xatirə əşyalarından- şəxsi hərbi geyimi, sırtıqlı şalvarı, əl dəsmalı, yorğança, süfrə və sair saxlanılır.”

Bildirək ki, video fayllar, slayd təqdimatlar vasitəsilə keçirilən virtual ekskursiyalar oxuculara, xüsusilə də kitabxanaya gələ bilməyən fiziki qüsurlu şəxslərə H.Aslanovun ev muzeyinə internet vasitəsi ilə günün istənilən vaxtı onlayn səyahət edə bilmək imkanı yaradacaqdır.

Kitabxanalarda 1941-1945-ci illər müharibəsində Qələbənin əldə edilməsində ön cəbhədə vuruşan qəhrəman oğul və qızlarımızla bərabər, arxa cəbhədə sözün əsl mənasında fədakarlıq göstərən neftçilərin, sənaye işçilərinin, dəmiryolçuların, tibb işçilərinin, kitabxanaçıların, alimlərin və digər peşə sahiblərinin müstəsna xidmətləri olmuşdur. Uşaq, yeniyetmə və gəncləri öz işlərinin öhdəsindən şərəflə gələn bupeşə sahiblərinin əvəzsiz xidmətləri ilə daha yaxından tanış etmək məqsədilə kitabxana könüllüləri ilə birgəregion daxilində bir neçə rayon üzrəvirtual dəyirmi masa, onlayn söhbətlər, telekonfransvə digər **onlayn tədbirlər**keçirə bilərsiniz.

İlk növbədə onlayn tədbirin təşkilatçısı olan kitabxana mövzunun və ünsiyyət dilinin müəyyənləşdirilməsi, iştirakçı kitabxanaların seçilməsi, onların texniki imkanlarının öyrənilməsi, çıxışçıların təyin edilməsi, müzakirələrin aparılması və digər bu kimi təşkilati işləri həyata keçirməlidir. Hazırlıq işləri tamamlandıqdan sonra kitabxananın saytında, sosial şəbəkələrdə tədbirlə bağlı anons yerləşdirə bilərsiniz. Onlayn tədbirlərin təşkili zamanı Regional Mədəniyyət İdarələri, muzey, mədəniyyət mərkəzləri, məktəb və liseylərlə əlaqəli işləməyiniz məqsədəuyğundur.

Tədbir zamanı Böyük Vətən müharibəsinə və Qələbəyə həsr edilmiş filmlərdən - *“Uzaq sahillərdə”*, *“Mən ki, gözəl deyildim”*, *“Sizi dünyalar qədər sevirdim”*, *“Yenilməz*

batalyon”, *“Tütək səsi*”, *“Şarikli çörək*”və s. parçalar nümayiş etdirmək, musiqi əsərləri - *“Sən, ey uşaq*”, *“Ananın səsi*” və s. səsləndirmək olar.

Onlayn tədbirləri aşağıdakı mövzular üzrə keçirə bilərsiniz:

“Azərbaycanlıların İkinci Dünya müharibəsində iştirakı”, *“Böyük qələbəyə aparən yol Bakıdan keçir*”, *“Böyük Vətən müharibəsinin neftçi veteranları*”, *“Faşizm üzərində Qələbənin qazanılmasında tibb işçilərinin rolu*”, *“Bu gün hünər vaxtı, qeyrət çağıdır*”, *“Vətənin şöhrətini ucaldanlar - şəfqət bacısı Dürrə Məmmədova*”, *“Şəfali əllərin sahibi - həkim-cərrah Mustafa Topçubaşov*”, *“Faşizm üzərində qələbənin qazanılmasında Azərbaycanlı alimlərin rolu*”, *“1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində akademik Yusuf Məmmədaliyevin xidmətləri*”və s.

Faşizm üzərində Qələbənin 75-ci ildönümü ilə bağlı sosial şəbəkələr və kitabxananın veb saytında *“1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsi*”və ya *“Qələbə 75*” adlı onlayn **interaktiv xəritə** hazırlamanız məqsəduyğundur. İnteraktiv xəritədə Böyük Vətən müharibəsində iştirak edən dövlətlər, ön cəbhə və arxa cəbhədə döyüşən Azərbaycanlılar (fotoları əks etdirilməklə), Sovet İttifaqı Qəhrəmanlarımız, *“Şərəf ordeni*”, SSRİ-nin müxtəlif orden və medalları ilə təltif edilmiş Azərbaycanın əsgər və zabitləri, onların döyüşdükləri şəhərlər, həmçinin, ev muzeyləri, xatirə kompleksləri, abidələri, baryefləri və s. haqqında məlumatlar öz əksini tapa bilər. Xəritənin Azərbaycan dili ilə yanaşı, rus və ingilis dilində də versiyalarını hazırlaya bilərsiniz.

Qələbənin 75-ci ildönümü ilə bağlı kitabxananızda **video proyeksiya** hazırlaya bilərsiniz. Videoproysiyada Böyük Vətən müharibəsinin, Qələbənin, eləcə də müharibə iştirakçılarının fotoları öz əskini tapa bilər. Video proyeksiyanı musiqi sədaları altında, axşam saatlarında, hər kəsin

asanlıqla görə biləcəyi bir məkanda nümayiş etdirə bilərsiniz.

Son dövrlər kitab təbliğinin yeni forması kimi **buk-treylerlərdən** istifadə olunmağa başlanılıb. Buktreyler - kitabın içindəkiləri vizuallaşdırmaqla onun ən parlaq və tanınan anlarını özündə əks etdirən videoçarx və ya kitabın məzmunundan bəhs edən qısametrajlı filmidir. Bu cür filmlərin məqsədi mütaliənin, ictimaiyyət üçün hər hansı bir aktual məsələnin təbliği, vizual vasitələrin köməyiylə kitablara diqqətin cəlb edilməsidir. Belə videoçarxlar müasir kitablara yanaşı, klassikaya çevrilmiş kitablara da çəkilir. 3 dəqiqədən artıq olmayan bu “mini film”i peşəkar kameraya və ya smartfon telefonlara çəkmək olar. Müxtəlif proqramlardan istifadə etməklə təqdimat yaradılır, mətn, musiqi yazılır, montaj edilir. Belə çarxlar geniş yayılmış video hostinglərdə və sosial şəbəkələrdə yerləşdirilir. Videoçarx üçün kitabın mövzusunə uyğun foto və video materiallar, illüstrasiya və musiqi, reklam edilən kitabdan sitatlar, kitabın üz qabığı və xülasəsinin hərəkətli təsviri, çarxın ssenarisi tələb olunur.

Böyük Vətən müharibəsinə, Qələbəyə, müharibə iştirakçılarna, həmçinin, arxa cəbhədə çalışan qəhrəman peşə sahiblərinə həsr olunan kitabları vizuallaşdırmaq zəruri və faydalı olardı. Bu məqsədlə kitabxanada **“Alovlardan toxunan çələng”**adlı buktreyler festivalı keçirə bilərsiniz. Festival barədə elan hazırlayıb saytda, sosial şəbəkələrdə oxucuları məlumatlandırmanız, festivalın şərtlərini bildirməyiniz və tədbirdə iştirakla bağlı müvafiq qurumlara rəsmi dəvətnamə göndərməyiniz tövsiyə olunur. Keçirilən tədbirin Kütləvi İnformasiya Vasitələri (KİV) tərəfindən işıqlandırılması üçün isə tədbir haqqında press-reliz hazırlayaraq onlara təqdim edə bilərsiniz.

Ədəbiyyat

Azərbaycan aviatorları Böyük Vətən müharibəsində: bibliografiya /Azərb. Resp. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, M.F.Axundov ad. Azərb. Milli Kitabxanası; tərt. ed. N.Nağıyeva ; burax. məs. və ixtisas red. K.Tahirov; red. M.Vəliyeva.- Bakı: M.F.Axundov ad. Milli Kitabxana, 2010.- 81 s.

<http://anl.az/el/emb/QELEBE-75/kitablar/Azerbaycan/aabvm.pdf>

Azərbaycanın Sovet İttifaqı Qəhrəmanları : oçerklər /Q. Mədətov [və b.] ; tərt. ed. B. Abdullayev ; burax. məsul A. Zeynallı ; Azərb. Resp. Təhsil Nazirliyi, Azərb. Dövlətİqtisad Un-ti-Bakı: İqtisadUniversiteti, 2015.-134s.

<http://anl.az/el/emb/QELEBE-75/kitablar/Azerbaycan/2015-2098.pdf>

Əmrahov, M. İkinci Dünya müharibəsi. 1939-1945: 1939-1945 /Mais Əmrahov; elmi red. C.Bəhramov; red. S.Mustafayeva.- Bakı: Mütərcim, 2010.- 549 s.

http://anl.az/el/emb/QELEBE-75/kitablar/Azerbaycan/em_idm.pdf

İsmayılov, İ. Azərbaycanlıların II Dünya müharibəsində iştirakı /İsmayıl İsmayılov.- Bakı: Vətən, 2000.- 192 s.

<http://anl.az/el/emb/QELEBE-75/kitablar/Azerbaycan/224522.pdf>

Həsənəli, N. Vətənin şöhrətini ucaldanlar /Nəriman Həsənli ; red. K. İsmayılov Bakı: Respublika xatirə kitabı redaksiyası, 2002.- 193 s

<http://anl.az/el/emb/OELEBE-75/kitablar/Azərbaycan/2002-1493.pdf>

Mədətov, Q. Azərbaycan SSR 1941-1945-ci illər müharibəsində : monoqrafiya : Qaraş Mədətovun “Azərbaycan Böyük Vətən müharibəsi illərində” monoqrafiyasının yenidən işlənmiş və təkmilləşdirilmiş nəşri /Qaraş Mədətov ; layihə rəhb. Y.Mahmudov ; yenidən işlənmiş və təkmilləşdirilmiş nəşrin elmi red. C.Bəhramov, E.Məhərrəmov ; AMEA, A.Bakıxanov adına Tarix İn-tu.- Bakı: Turxan, 2018.- 510 s.

<http://anl.az/el/emb/OELEBE-75/kitablar/Azərbaycan/2018-2490.pdf>

Qəhrəmanlarınudulmur//Mövqe.-2019.- 9 may.- S.7.
<http://www.anl.az/down/meqale/movqe/2019/may/650956.JPG>

Musayev, V. Həmvətənlərimizin xatirəsini əbədiləşdirək : 9 may faşizm üzərində qələbə günüdür /Vaqif Musayev//Xalq qəzeti.-2019.- 9 may.- S.12.

[http://www.anl.az/down/meqale/xalqqazeti/2019/may/651638\(meqale\).pdf](http://www.anl.az/down/meqale/xalqqazeti/2019/may/651638(meqale).pdf)

Şıxəliyev Ə. Babaların yolu ilə /Əliabbas. Şıxəliyev//Xalqqəzeti.-2019.-9 may.- S.12.

<http://www.anl.az/down/meqale/xalqqazeti/2019/may/651648.htm>

Rus dilində

Азербайджан в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. : сборник : посвящается 70-летию Победы

советского народа в Великой Отечественной войне /авт.-сост. Г. Заплетин ; консультант М. Багиров.- Москва, 2015.- 126 с.

<http://anl.az/el/emb/QELEBE-75/kitablar/Azerbaijan/1-767154.pdf>

Габибоглы, В.Азербайджанцы, павшие в боях за освобождение Крыма в годы Великой Отечественной войны /Вели Габибоглы, Талят Алиев.- Баку: Нурлан, 2006.- 219 с.

<http://anl.az/el/emb/QELEBE-75/kitablar/Azerbaijan/2-794650.pdf>




**1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsi zamanı
“Sovet İttifaqı Qəhrəmanı” adı almış azərbaycanlıların**

**Siyahısı
(İxtisarla)**

Xalqımız Böyük Vətən müharibəsi zamanı cəbhəyə 600 mindən çox oğul və qızını yola salmışdır. Onlardan təxminən yarısı döyüş meydanlarından geri qayıtmamışdır. Müharibə illərində göstərdikləri igidliyə görə 130-a yaxın həmyerlimiz “Sovet İttifaqı Qəhrəmanı” adına layiq görülmüş, 30 nəfər “Şərəf ordeni” ilə təltif olunmuş, 170 min Azərbaycanlı əsgər və zabiti SSRİ-nin müxtəlif orden və medalları ilə təltif edilmişdir.





İlk azərbaycanlı Sovet İttifaqı Qəhrəmanı isə İsrafıl Məmmədov olmuşdur.

№	Şəkil	Soyadı, adı, atasının adı	İl
1		Abdullayev Məmiş Şahb azoğlu	1945 (ölümündən sonra)

2		Abdullayev Səməd Həmi doğlu	1943
3		Allahverdiyev Müseyib Abdullaoglu	1945
4		Aslanov Həzi Əhəd oğlu	22 dekabr 1942 <hr/> 21 iyun 1991
5		Bağirov Müseyib Bağiro ğlu	1944

6		<p>Bayramov İsmayıl Xəlil oğlu</p>	<p>1945 (ölümündən sonra)</p>
7		<p>Bünyadov Ziya Musaoğlu</p>	<p>1945</p>
8		<p>Cəbiyev Mirzə Ağamurad oğlu</p>	<p>1945</p>
9		<p>Cəfərov Ağasirin Ağaməmməd oğlu</p>	<p>1943</p>



10		<p>Dadaşov Məhərrəm Əkbəroğlu</p>	<p>1945 (ölümündənsənra)</p>
11		<p>Əhmədov Cəmil Məhəmməd oğlu</p>	<p>1945 (ölümündənsənra)</p>
12		<p>Əkbərov Qəzənfər Qulamoğlu</p>	<p>1944 (ölümündənsənra)</p>
13		<p>Ələkbərov Mikayıl Məhəmməd oğlu</p>	<p>1943 (ölümündənsənra)</p>

14		Əliyev Məstan Aslan oğlu	1945 (ölümündən sonra)
15		Əliyev Şəmsulla Feyzulla oğlu	1944 (ölümündən sonra)
16		Əsədov Gəray Lətif oğlu	1945 (ölümündən sonra)
17		Hüseynov Həbibulla Eynulla oğlu	1945 (ölümündən sonra)



18		Hüseynzadə Mehdi Hənif oğlu	1957 (ölümündən sonra)
19		Kazımov Salahəddin Həsən oğlu	1943
20		Quliyev Abbas Şahbaz oğlu	1945
21		Quliyev Adil Hüseynoğlu	1945

22		Quliyev Mehdi Nadiroğlu	1943
23		Məhərrəmov Məlik Məlikoğlu	1943
24		Məhərrəmov Məmməd Əliyev	1944
25		Məmmədov Məmməd Cəbrayil oğlu	1945 (ölümündən sonra)
26		Məmmədov Əmi Ağaoğlu	1944 (ölümündən sonra)

			a)
27		Məmmədov Qafur Nəsir oğlu	1943 (ölmündən sonra)
28		Məmmədov Xəlil Məmməd oğlu	1945
29		Məmmədov İsrəfil Məhərrəmoğlu	1941
30		Mirzəyev Bahəddin Şahvələdoğlu	1945

31		Musayev Mərdan Məmməd oğlu	1944
32		Mustafayev Bəkir Dursu noğlu	1944
33		Mustafayev Xıdır Həsən oğlu	1944
34		Piriyev Əlif Turxanoğlu	1945

35		Rəfiyev Nəcəfqulu Rəcəb əli oğlu	1944
36		Sadıxov Yusif Mədətoğlu	1945
37		Səfərov Fariz Məcidoğlu	1944
38		Süleymanov İdris Həsən oğlu	1942

39		Şükürov Şirin Ağabalaoglu	1945
40		Verdiyev Əvəz Həşimoğlu	1944
41		Vəliyev Mirzə Dövlətoğlu	1945 (ölümündən sonra)
42		Vəzirov Aslan Fərhad oğlu	1945

Mündəricat

Tərtibçidən.....	4
Giriş	5
Kitabxanalarda Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin 75 illiyinə həsr olunmuş tədbirlərin təşkili	8
Ədəbiyyat.....	18
Əlavə.....	21